

- ix. 4892 - 294/1936-37 - 1937. v. 13 - keteles - perjogi pöt;
5028 - 430/ " " - " vi. 26. - perjogi pöt - szts;
x. 5193 - 159/1937-38 - 1938. i. 27. - vegyes - szts;
5419 - 385/ " " - " vi. 24. - történeli - szts.

Sároshalma, Pécs-Budrag m. 1909. xi. 7.

nóm. kath.

Avatási átirat: 1356/1937-38.

Rep: 1938. vi. 27.

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

1202 1937 / 1938 szám.

Érk: 19 1938 JUN. - 2, hó n.

Előirat: _____

drb. melléklet. Utóirat: _____

Árálata kiadatik:

Dr. Baró Feró⁴

" Tacslár Gyula

profesor matematik.

Debrecen 1938. június 3-án.

Kovács
r. i. délkán.

DOKTORI ÉRTEKEZÉS
A POLGÁRI PERJOG
TÁRGYKÖRÉBŐL.

A kereset fogalma és fajtái.

Előzetes
S. 1938. VI/11

I r t a :

Andráshely

Buzafalvi Zoltán

A 2334

I. Bevezetés.

A per jogvédelmi eljárás, egy olyan procedura, amelyhez a fél akkor folyamodik, amikédon valamely magánjogának sérelme, vagy bizonytalanná tétele folytán jogi helyzetének biztosítására az állam által nyújtott jogvédelmet kényszerül igénybe venni. A per célja tehát az állam által nyújtott jogvédelem nyerésére irányul. Ezt a jogvédelmet a bíróság határozattal adja, amelyel valamely jog vagy jogviszony fennállását vagy valamely tény valóságát állapítja meg. Ahhoz azonban, hogy a bíróság határozatával a félnek jogvédelmet adhasson, szükséges az, hogy az ezen védelem megadhatásának előfeltételéül szolgáló államhatósági eljárás, a per létrejöjjön és szabályosan lefolyjon.

Ahhoz pedig, hogy a per létrejöjjön, elsősorban a fél és azután a bíróság cselekményei szükségesek. A bíróság hivatalból jogvédelmet nem ad, hanem csak kérelemre. A félnek tehát a bírósághoz kell fordulnia és tőle jogvédelmet kérnie, ^{mert a bíróság jogvédelmet} csak akkor és annyiban ad, amennyiben azt a felek kérik. Következik ez a rendelkezési elvből. Ha tehát a fél jogvédelmet akar nyerni, akkor a bírósághoz kell fordulnia, a bíróságtól kell jogvédelmet kérnie. A fél ezen kérelme az ő peralapító cselekménye, amely nélkül a per létre nem jöhet és természetesen perbeli jogvédelem sem nyerhető.

A peralapításhoz azonban nemcsak a jogvédelmet kérő félnek /:felperesnek:/, hanem a bíróságnak közreműködése is szükséges. A felperes és a bíróság ezen cselekményeit Plósz Sándor elnevezése szerint peralapító cselekményeknek nevezzük.

A peralapításhoz tehát a felperesnek és a bíróságnak cselekménye szükséges. Az alperes köz-

remüködése azonban a per alapításához nem kívántatik meg. A per alperes közremüködése nélkül is létrejön, az ő cselekvénye nélkül is megvalósul. Sokan azonban a per alapításához az alperes közremüködését is megkivánják. Ezek a római perből indulnak ki, ott ugyanis alperes közremüködése nélkül nem került iudex elé az ügy, iudex nélkül pedig nincs per. Magyarai is azon nézetten van, hogy a per alapításához alperes cselekvénye /:perbe bocsátkozása:/ is szükséges, különben ezen az állásponton áll Plósz Sándor is. Ma azonban már az írók többségének elvi álláspontja értelmében megállapíthatjuk, hogy a per létrejöttéhez alperes cselekvénye nem szükséges. A per meg van alapítva a felperes per alapító cselekvényével /:keresetlevél:/ és a bíróság per alapító cselekvényével /:idéző végzés kibocsátása:/.

Ezen per alapító cselekvények közül mi most csak a felperes per alapító cselekvényével, a keresettel /:keresetlevél:/ fogunk foglalkozni.

Nemcsak azért, mert a peralapító cselekvények között ennek van legnagyobb jelentősége, hanem azért is, mivel jogi strukturája is sokkal érdekesebb és lényegesen több figyelmet igénylő, mint a bíróság peralapító cselekvényei. Fejtegetésünk bár tulnyomó részben elméleti jelentőségű, nem fogja szem elől téveszteni a gyakorlati szempontokat sem, ami a teljesen praktikus jelentőségű perjogi témára tekintettel nem is igen volna keresztülvihető. Vizsgálódásunk gerince a Pp. tételes rendelkezései, de figyelemmel leszünk a korábbi jogra, az irodalom elvi megállapításaira és a bírói gyakorlatra is.

II. A kereset fogalma.

A kereset szó alatt többfélét szokás érteni. Így jelenti azon perbeli cselekvényt, amellyel felperes a peralapításnál közreműködik, mikor is azt a Pp. keresetlevélnek nevezi /: ez a tágabb értelmezés,

tehát e szerint a kereset a felperes peralapító cselekvénye:/.Jelenti azután azt a perbeli cselekvényt, amellyel felperes jogvédelmet kér.Ez már szűkebb meghatározás;még ezeknél szűkebb az az elhatárolás,ami szerint a keresetjogot,sőt a keresetbe foglalt magánjogot értik alatta.Mi az alábbiakban a keresetet a fenti legtágabb értelemben vesszük,de emellett a szűkebb értelemben vett kereset fogalmát is tisztázni fogjuk.

Magyari szerint a kereset nem más,mint kérelem az állam bíróságához,hogy bizonyos jogviszony tekintetében az állam bíraskodási főhatalma gyakoroltassék.Ez szerinte a felperes megengedett cselekvénye. /:Magyari Géza:idézett munka 156.old.:/.Nézetünk szerint azonban ez nem megengedett cselekvénye felperesnek,hanem közjogi jogosítványa,mert ehhez felperesnek joga van és ha a perbeli védelemhez való jog őt tényleg megilleti,az állam hatóságának /:bíróság:/ meg kell adnia a felperesnek.Igaz,hogy a védelmet csak

kérelemre, nem pedig hivatalból adja a bíróság. Azonban nyilvánvalóan egészen más az, midőn valakihez valakinek joga van, vagy pedig csak meg van engedve. A megengedett cselekvény csak valamely tevési lehetőség fennforgását jelenti, nem pedig alkotmányjogilag biztosított cselekvési szabadságot. A felperes, midőn keresetet indít, jogát gyakorolja, a keresetindítás /:peralapítás:/ iránt fennálló jogát. De e tekintetben semmiféle kötelesség nem terheli. A per pedig a kereset benyújtásával, helyesebben az alperes részére való kézbesítésével meg van indítva. Az alperest semmiféle perbeocsátkozási kötelezettség nem terheli sem az állammal, sem a felperessel szemben. Még részletesebben fejti ki ezen felfogást Wach lipcsei tanár. Felfogása szerint a keresetindítás jogosítvány és csak egyik nyilvánulása azon általános jogvédelmi jogosultságnak, melynek folytán az államtól jogvédelmet követelhetünk /:Rechtsschutzanspruch:/. Szerinte az egyesnek jogosultságuk van az állammal szemben jogvédelemre,

melynek a jogositvány a perindításra keresetjog csak egyik nyilvánulását képezi. Nem helyes tehát Magyar azon felfogása, hogy a felperes peralapító cselekvénye csupán megengedett cselekvény, mivel az jogi természetét vizsgálva közjogi jogositvány.

A keresetnek három fajtáját lehet megkülönböztetni u.m. marasztalási, megállapítási és jogállapotváltoztatásit. Van tehát marasztalási, megállapítási és állapotváltoztatási kereset. A kereset akkor irányul marasztalásra, midőn felperes kéri a bíróságot, hogy alperest valamely köztük fennálló jogviszony alapján valaminek tevésére, nem tevésére, vagy türésére kötelezze. A marasztalási kereset célja tehát a megfelelő jogállapot előkészítése. A megállapítási kereset, mint neve mutatja, megállapításra irányul és ebben a felperes valamely jog, vagy jogviszony létezését, valamely tény vagy okirat valódiságát vagy valótlanóságát kéri megállapítani. Mint a törvény mondja "ha ez a megállapítás szükségesnek mutatkozik a

felperes jogállapotának biztosítására az alperessel szemben" /:Pp.130.§.:/.Hogy miért és mikor szükséges a felperesnek ez a megállapítás,az igen különböző lehet,legtöbbször egy másik per elősegítésére vagy meghiusítására irányul.A megállapítási kérelem azután vagy pozitív vagy negatív megállapítási ítéletre irányulhat és célja,hogy a jognak megfelelő állapot megvalósíttassék.Nyilvánvaló tehát,hogy ezen keresetek céljukat tekintve egymástól különbözőek,mindegyiknél egészen különálló érdek védelméről van szó és mindegyik egymástól független és önálló.

Mindegyik kereset jogvédelemre irányul, azonban tényleg csak akkor eredményezi a jogvédelmet, ha a többi előfeltételekn kívül a jogvédelmi szükséglet is fennforog.Ez a szükséglet mindegyik keresetfajtnál más.A jogvédelmi szükséglet gondolata Wachtól származik.E szerint kell,hogy a védelemre a félnek szüksége legyen,az neki érdekében álljon.Ez a jogvédelmi szükséglet a keresetindításhoz nem szük-

séges, hanem csak a kereset sikeréhez.

A keresettel a fél, miként láttuk, az állam bíróságához fordul és attól jogvédelmet kér. A kereset lényege e szerint tehát a kérelem. A keresetlevél rendszerinti alakja az irás. A keresetindítás után úgy történik, hogy a felperes keresetlevelét a törvényszéki eljárásban benyújtja, a járásbíróság előtti eljárásban azonban jegyzőkönyvbe is mondható. A kereset benyújtásának szabályozását a Pp. 134. §-a tartalmazza. E szerint mindig eggyel több példányban kell benyújtani, mint ahány alperes van és mindig csatolni kell hozzá egy felzetet.

III. A kereset /:keresetlevél tartalma.

Láttuk már korábban, hogy a keresetlevél tágabb fogalma magában foglalja a szűkebb értelemben vett keresetet, vagyis a felperes azon perbeli cselékvényét, mellyel felperes kéri a bíróságot, hogy

az alperest valaminek a tevésére, türésére vagy abban-hagyására kötelezze, avagy valamely jogviszony, vagy jog fennállását, vagy valamely okirat valódiságát vagy valótlanágát biróilag állapítsa meg.

Minthogy a kereset az egész pert irányító cselekvény, ennél fogva kell, hogy a törvény megállapítsa tartalmát, kellékeit. A Pp. ezt meg is teszi a keresetlevélről szóló 129. §-ában. A keresetlevél azonban nemcsak mint idézőlevél bir jelentőséggel, hanem az érdemi tárgyalás előkészítésére is szolgál. Ennek megfelelően a 129. §-ban előirt tartalmi elemek hiányának más és más jelentősége van.

A keresetlevél mint idézőlevél minde-
nekelőtt a per létrejöttét van hivatva előkészíteni. Azok a kellékek, amelyek erre szükségesek, lényegesek és hiányuk, ha a keresetlevélnek kijavítása végett való visszaadása esetén sem pótoltnak, a keresetlevél visszautasítását vonja maga után. Ilyenek: a bíróságok és a felek megjelölése, valamint a perfelvételre alkalmas kereset előadása,

A keresetlevél azonban arra is hivatva van, hogy az érdemleges tárgyalást előkészítse. Ide tartozik lényegileg a kereset megállapítására szolgáló tények és bizonyítékok közlése, habár ez a közlés arra is szolgál, hogy az alperest a keresetre a perfelvételi tárgyaláson teendő nyilatkozata tekintetében is tájékoztassa. Ennek a tartalomnak a hiánya nem a keresetlevél visszautasítást, vagy pótlás végett visszadását, hanem annak a szabálynak alkalmazását eredményezi, mely szerint az a fél, aki a tárgyalás előkészítésére irányuló kötelességét elmulasztja, ha amiatt a tárgyalást el kell halasztani, a mulasztással okozott költséget viselni köteles. /:Pp.203.§.:/

A keresetlevél tartalmi kellékeit a Pp. 129.§-a a következőkben állapítja meg: "A keresetlevélnek magában kell foglalnia: 1./a bíróság megjelölését; 2./a felek megjelölését, nevük, állásuk, vagy foglalkozásuk, perbeli állásuk és lakásuk szerint, valamint a felek képviselőinek a nevét, állását vagy foglalko-

zását és lakását; 3./a perfelvételi határnapon előadandó kereset közlését, vagyis a jog előadását, amelyet a felperes érvényesíteni akar és határozott kérelmet. A jog alakszerű megnevezése nem szükséges, hanem a jogállítást a kereset egész tartalmából kell megállapítani.

A keresetlevélben továbbá a tárgyalás előkészítése végett előadandók azok a tényállítások is, amelyekből a felperes keresetét származtatja, valamint ezek bizonyítékai.

A keresetlevélben a szükséghez képest azokat az adatokat is elő kell adni, amelyek a bíróság hatáskörének és illetékességének, valamint a hivatalból figyelembe veendő körülményeknek a megállapítására szolgálnak. Amennyiben ezen körülmények igazolására okirat szükséges, ezt az okiratot eredetiben vagy másolatban /:kivonatban:/ csatolni kell. Okiratot kell különösen azokban az esetekben csatolni, amelyekben a törvény a hatáskört vagy az illetékességet

okiratra alapítja.

A keresetlevélben megjelölendők a mellékletek, annak előadásával, hogy eredetiben, vagy másolatban vannak csatolva." /:Pp.129.§.:/

Ezen tartalmi elemek közül az 1./ és 2./ alatt felsoroltak vizsgálatot nem igényelnek, mert hiszen teljesen kézenfekvő módon a bíróság és a felek megjelölését írják elő, meghatározva ezen megjelölésnek fokát és módozatát. Részletesebb tárgyalást igényel ellenben a 3./ alatt tárgyalt szorosabb értelemben vett kereset és az ennek megállapítására szolgáló tényköriülmények. Az alábbiakban ezekkel fogunk részletesen foglalkozni.

A kereset két fontos kelléket kell, hogy tartalmazzon és pedig a jog előadását és a határozott kérelmet.

A jog előadása alatt annak a jognak a megjelölését érti a törvény, amelyet a felperes a keresettel érvényesít. Ez a jog az, amelyet felperes a per tár-

gyává tesz, amely az ő alanyi /:subiectiv:/ joga alperessel szemben. Szokták ezen jogot a kereset jogalapjának, jogcímének is nevezni. Ennek a jognak alak-szerű megnevezése, vagyis a ténynek jogászai minősítése nem szükséges a Pp. szerint, hanem azt a keresetnek egész tartalmából, nevezetsen a kereset megalapítására szolgáló tények előadásából kell megállapítani. A Pp. szerint tehát elég a jogot csak individualizálni, vagyis úgy megjelölni, hogy az minden más jogtól megkülönböztethető legyen. A substantializálás ellenben
vagyis a jogot keletkeztető és megalapító tények előadása, a peralapításhoz nem, hanem csak ahhoz szükséges, hogy a bíróság - elismerés esetén kívül - érdemi ítéletet hozhasson. /:L. Bacsó Jenő: idézett mű 101. old. :/. Hasonlóképpen Magyarai Géza /:Perjog II. kiadás 355. l. :/ "A Pp. az ugynevezett kereset-individualizálás elvének álláspontján van, mely abban áll, hogy a felperes csak annyit adjon elő keresetében, amennyi szükséges, hogy a benne érvényesített jog minden más jogtól megkülön-

böztethető legyen. Az ellenkező a kereset substantiálásának az elve, tovább megy, e szerint a felperesnek a jogra vonatkozó minden tényt részletesen kell előadnia. A kereset individualizálása azonban a Pp. szerint nem kizárólagos, hanem csak minimális kellék, amely mindig pótolható a többel: a substantiálással". A kereseti kérelem azért lényeges kellék, mert ez állapítja meg azokat, ^{ahatárokat} amelyeken belül az eljárásnak és a határozatnak maradnia kell, minthogy a bíróság nem mehet túl a felek kérelmén. De lényeges kellék ez azért is, mert ennek hiányában sem az ügy polgári perutrávaló tartozóságát, sem azt, hogy érdemleges ítélet tárgya lehet, sem a bíróság hatáskörét és illetékességét nem lehet megállapítani.

Azon jogszabály megjelölése, amelynek alapján a felperes a felhozott tényekből igényét leszármaztatja, nem szükséges, mert a jogszabályt a bíróság ismeri és hivatalból alkalmazza. /: "Iura noscitur Curia": /.

A kérelemnek határozottnak kell lenni. Világosan és minden félreértést kizáró módon meg kell mondani a keresetben, hogy mire kéri felperes az alperest köteleztetni, vagy mit kér vele szemben megállapíttatni. Ezen határozott kérelem nélkül nem is tudná a bíróság, hogy mit akar a felperes. "A Pp. 129. §-ában a keresetlevél tartalmára vonatkozólag előírt az a követelmény, hogy határozott kérelemnek kell előadatnia, olyan lényeges kellék, hogy ennek hiányában idéző végzés ki nem adható, hanem a Pp. 140. §-a szerinti kijavítás van helyén." /:Bp. tvszék 1075/Ptt. III. 105. :/

Ezen kérelmet a jog előadásától elkülönítve kell előterjeszteni és pedig mind a fő, mind a mellékdologra kiterjedően. A kérelem határozottsága megkívánja pontos megjelölését annak, hogy a felperes milyen ítéletet kíván, nevezetsen marasztaló, megállapító, vagy jogállapotváltoztató ítéletet-e, amihez azonban ^{kivánt} az ítéletnek szóról-szóra való szavakba

öntése nem szükséges. Valaminek szolgáltatására irányuló keresetben akkor határozott a kereseti kérelem, ha a szolgáltatás tárgya minőségileg és mennyiségileg meg van adva. A mennyiséget illetően elégséges a keresetben a kiszámítás körül irányadó szempontokat olyan pontosan megadni, hogy a követelt összeg szám-tani műveletekkel megállapítható legyen. A kérelem há ározottságával nem ellenkezik vagylagos /:alter-nativ:/ és esetleges /:eventuális:/ kérelem előter-jesztése, de okvetlenül szükséges, hogy az egyes ké-relmek önmagukban határozottak legyenek. Ha a vagy-lagos kérelmek egyike-másika határozatlan, ez a kija-vításra való visszaadás esetleges elmulasztása ese-tén visszautasítást von maga után. Ha az esetleges ké-relemben az első /:ténát főkérelem:/ határozott és csak az esetleges második határozatlan^{ban}, a főkérelem el-bíráhatása lehetséges, ha azonban a főkérelem hatá-rozatlan és a kijavítás elmarad, visszautasításnak lesz helye, mert a másik kérelem csak akkor áll, ha a másik érdemi okokból nem teljesíthető, ámde a ha-

tározatlanság miatt épen ennek megítélése lehetetlen. Azonban a lehetetlen kérelem lehet határozott és a lehetetlenség csak érdemi elutasításra vezet. A viszontteljesítés felajánlásával kapcsolatos /:synallagmaticus kötelmek:/ és feltételes kérelem ebből az okból még nem határozatlan. A teljesítési határidő megszabása nem teszi a kérelmet határozatlanná.

Egy keresetlevélben rendszerint csak egy követelést szoktak érvényesíteni. A Pp. 132. §-a azonban megengedi, hogy felperes ugyanazon alperes ellen több követelést /:keresetet:/ egy keresetlevélbe foglalhasson, mely esetben a keresethalmazat /:tárgyi konkurrencia:/ intézménye áll elő.

A keresethalmazat esetén tulajdonképpen annyi per van, ahány az egybefoglalt követelés, és a perek csak külsőleg vannak egy eljárásba egyesítve. A keresethalmazat, amelynek létesítése csak felperestől függ, célszerű intézmény, mert nem kell több követelés mindegyike iránt külön-külön pert indítani,

minélfogva csökkenti a perek számát és ennek folytán kevesebb munkát ró a bíróságokra és kevesebb költséget hárít a felekre. De előnyös ez a felperesre azért is, mert több követelését egyszerre, nem pedig egymás után külön-külön keresetekkel érvényesítheti és így gyorsabban jut követeléséhez.

A keresethalmozás lehetőségét a Pp. 132.§-ában teszi lehetővé és annak feltételeit szabályozza. "A felperes ugyanazon alperes ellen több keresetet egy keresetlevélbe foglalhat, ha azok a bíróság hatáskörébe, illetékességéhez és az eljárás ugyanazon neme alá tartoznak." /:Pp.132.§.:/

E § rendelkezése értelmében a halmazat létesüléséhez szükséges, hogy ugyanaz legyen egy a felperes, mint az alperes. Bármelyik azonban lehet akár természetes személy, akár jogi személy. Szükséges továbbá, hogy a halmozott keresetek ugyanannak a bíróságnak a hatáskörébe, illetékességéhez és az eljárás ugyanazon neme alá tartozzanak.

Elsősorban szükséges, hogy a bíróságnak

hatásköre legyen valamennyi keresetre nézve, tehát ne legyen a keresetek között olyan, amelyik egyáltalán nem tartozik polgári peruttra /:pl. cselédbér követelés:/, valamint az olyanok, melyek értékre való tekintet nélkül nem tartoznak az illető bíróság elé, végül, amelyek értékre való tekintettel meghaladják az illető bíróság hatáskörét. Ez csak járásbíróságnál fordulhat elő /:pl. az értékre való tekintettel a járásbíróság elé tartozó és oda beadott keresetbe egy másik oly követelés, mely értékre való tekintettel már meghaladja a járásbíróság hatáskörét./ De összeadva sem szabad a pertárgyak értékének meghaladnia a járásbíróság hatáskörét /:illetőleg a szóbanforgó más bíróság hatáskörét:/, mert akkor már a törvényszék fog hatáskörrel birni, mivel a Pp. 7. §. második bekezdése szerint az egy keresetbe foglalt több követelést az érték és az e szerint igazodó hatáskör megállapítása végett össze kell számítani, önként értetődően, hogy ennek csak értékre való tekintettel a járásbíróság vagy törvényszék elé utalt ügyek tekintetében van

helye.

Szükséges, hogy illetékes legyen a bíróság, valamennyi igényre nézve. E tekintetben a Pp. 19. és következő, az illetékességről rendelkező §-ait kell alkalmazni.

Nehezebb már annak a kérdésnek megállapítása, hogy mi értelme van a 132. §-ban "az eljárás ugyanazon neme" ismérvének, illetőleg előfeltételnek. Az általában elfogadott magyarázat és irodalmi elvi állásfoglalásnak megfelelően azt mondhatjuk, hogy a törvény a rendes és a különös eljárásnak fenntartott ügyek összefoglalását akarja kizárni. Pl. a rendes eljárásra tartozó keresettel nem foglalható össze a fizetési meghagyás, váltó, csekk alapján való meghagyás, házassági keresetek, stb. De már a külön eljárás keretén belül az ugyanazon eljárásnemhez tartozók között helye lehet halmozásnak, pl. egy fizetési meghagyásba több követelés foglalható össze. Perújítással más kereset nem foglalható össze, bár ez nem tartozik különös eljárásfaj alá, hanem /:habár rendkívüli:/ perorvoslati

minősége, továbbá részben eltérő eljárás alá vetett volta miatt alkalmatlan erre. Kovács Marcell szerint abban az esetben, ha a perujtató keresetet az első bíróságnál kell indítani, azzal új kereset is összeköthető. Végül a házassági keresettel a Pp. 687. §-ának rendelkezése szerint a házassági viszonyal összefüggő vagyoni keresetek is összefoglalhatók és ugyanabban az eljárásban viszontkeresettel érvényesíthetők, de ezzel a viszonyal össze nem függő keresetek már nem.

A tárgyi keresethalmazat szabályai irányadók akkor is, ha egymás mellett több igény érvényesülése történik, valamint akkor is, ha elsősorban valamely igényt, és az esetre, ha ez nem sikerül, egy másik igényt érvényesít a felperes. Több igény egyesítéshez nem szükséges a jogalap vagy tényalap azonossága, vagy hasonnaműsége, hanem azok merőben különböző jogalaptól eredhetnek. Az esetleges összekapcsolásban a másodlagos egészen másra irányulhat, mint az elsődleges kérelem: lehet vételárat, a vételszerződés esetére pedig a vétel tárgyának visszaadását követelni.:/De

nem létezőnek kell tekinteni az oly esetleges kérelmet, mely az elsődleges kérelemmel semminemű vonatkozásban nincsen.

Előfordulhat az alanyi és tárgyi keresethalmazat egybetalálkozása is, ha egy vagy több felperes pertársaságban levő több alperes ellen, vagy több felperes egy vagy több alperes ellen több keresetet egy keresetlevélbe foglal, ami mellett a több kereset a több alperes közül egy vagy több ellen is irányulhat. Ilyen egybetalálkozás esetén úgy az alanyi, mint a tárgyi keresethalmazat szabályai egyaránt figyelembe veendőek.

A halmazat megengedhetetlen voltát hivatalból kell észlelni, minthogy a hatáskör és illetékesség hiányát, valamint az eljárásnem helytelen választását is a bíróság hivatalból veszi figyelembe. A hatáskör és illetékesség hiányában a keresetnek más hatáskörű vagy illetékességi bírósághoz tartozó részeit a perbíróság hivatalból visszautasítja, esetleg

rájuk vonatkozóan az eljárást megszünteti és csak az odatartozók tekintetében jár el tovább. Eltérő eljárási nem esetében a más eljárásnem alá tartozót nem különíti el, hanem visszautasítja, esetleg arra nézve a pert megszünteti és csak azt tárgyalja és dönti el, melyeket a felperes perrendszeri en a megfelelő eljárásnomban indított meg.

IV. A kereset fajtái.

Már volt róla szó, hogy a keresetnek három fajtát lehet megkülönböztetni a szerint, hogy milyen ítéletre irányulnak. Mivel az ítélet lehet marasztalási, megállapítási, jogállapotváltoztatási, ennek megfelelően a kereset is lehet marasztalási, megállapítási és jogállapotváltoztatási kereset.

Ezen három kereseti fajta elkülönítésére a legbiztosabb fundamentum distinctionis a kereset

célja és ebből folyólag más náluk a jogvédelem u.n. különös perbeli előfeltétele. Máskülönben a keresetre vonatkozólag megállapított általános szabályok mindenben állanak.

Ha a célt vesszük vizsgálat alá, amely, miként említettük, a keresetfajok közötti fundamentum distinctionisként szerepel, akkor látjuk, hogy a marasztalási kereset célja, hogy a jognak megfelelő állapot előkészítettessék, rendszerint azért, hogy az ítélet a felperes számára végrehajtási címül szolgál. A megállapítási kereset célja a jognak megfelelő állapot kétségtelenné tétele. Végül a jogállapotváltoztatási kereset célja az, hogy a jognak megfelelő állapot megvalósítottassék. Más mindegyik keresetfajnál a perbeli védelem igénybevételének alapjául szolgáló u.n. különös perbeli előfeltétel, az a jogi helyzet, mely a perbeli védelem szükségét indokoltá teszi. Ez a marasztalási keresetnél abban áll, hogy a marasztalás a felperes érdekében szükséges legyen. A szükségesség pedig

akkor áll fenn, ha felperes a magánjog szerint a jogával szemben fennálló kötelesség teljesítését már most követelheti vagy esetleg a Pp. a védelem szükségességét erre való tekintet nélkül elismeri. Így van az a még le nem járt követelésekre irányuló kereseténél amiként azt a Pp. 131. §-ának tárgyalásánál látni fogjuk. Ilyen esetben a felperes perbeli jogvédelmet nyer, holott a jogával szemben fennálló kötelezettség teljesítését az alperestől most még nem igényelheti. A megállapítási keresetnél a jogvédelem különös perbeli előfeltétele abban áll, hogy a megállapítás a felperes jogállapotának biztosítására az alperessel szemben szükséges legyen. Végül a jogállapotváltoztatási keresetnél a jogvédelem különös perbeli előfeltétele, hogy a jogállapotváltoztatás a felperes érdekében szükségesnek mutatkozzék. Hogy ez a szükségesség fennforog-e, azt a törvények esetről esetre kazuisztikusan határozzák meg.

1. Marasztalási kereset.

A kereset rendszerint valamely beállott magánjogi sérelem helyreállítására irányul. E helyreállítás cselekvést, vagy a helyreállító cselekvés tü-
rését, vagy a további sértő cselekvéstől való tartóz-
kodást tételez fel. Az erre irányuló kereseteket ma-
rasztalási /:condemnationalis:/ kereseteknek nevezzük.
"A kereset akkor irányul marasztalásra, midőn felperes
kéri a bíróságot, hogy alperest valamely köztük fenn-
álló jogviszony alapján valaminek tevésére, nem tevé-
sére, vagy türésére kötelezze." /:Magyari G. A magyar
polg. eljárás alaptanai. 158. old. :/.

A fentiek szerint a marasztalási kereset
a magánjogi sérelem minősége szerint háromféltre
irányulhat és ennek megfelelőleg háromféle kérelmet
tartalmazhat. Nevezetesen: hogy az alperes valamit te-
gyen, hogy valamit eltűrjön, és azt, hogy valamit abba-
hagyjon.

Mindhárom esetben a felperes keresetével olyan végrehajtható ítélet nyerésére törekszik, amely szükség esetében kényszerítő rendszabályok útján való foganatosítása a sértett jog helyreállítását eredményezheti. A marasztalási kereset mindig kielégítés nyerésére irányul, míg a megállapítási kereset csak a jogbizonyosság előidézésére. A marasztalási kereset tehát többre irányul, mint a megállapítási és hallgatólagosan ezt is magában foglalja, mert nyilvánvaló, hogy csak akkor lehet alperest elmarasztalni, ha kötelességének fennforgása előbb megállapítást nyert. Természetesen ilyenformán a jogállapotváltoztatási kereset is magában foglalja a megállapítási keresetet, csak hogy még ezen túlmenő kérelmet is tartalmaz. És épen az a minimális és minden keresetben közös megállapítási kérelmen túlmenő további kérelem az, mely a marasztalási és jogállapotváltoztatási keresetet a megállapítási keresettől megkülönbözteti.

A marasztalási kereset elvileg feltéte-

lezi, hogy már lejárt követelés létezzék és így a marasztalás rendszerint a multa nézve történik, mert az esedékesség előtt kötelezettség nem teljesítés és így jogsértés nem létezhet.

E szabály alól célszerűségi okokból kivételt tesz a Pp. a járadékok és a viszontszolgáltatástól nem függő időszakos szolgáltatások és a naptárilag meghatározott napon visszabocsátandó ingatlanok iránt indított perekben és megengedi, hogy ezekben marasztalási keresetet lehessen indítani csak a jövőben beállandó követelések iránt is. Indoka ennek az időszakos szolgáltatások tekintetében az, hogy ne kelljen a jövőben esedékessé váló minden egyes szolgáltatás iránt külön pert indítani. Baj ebből nem származhatik, mert ha alperes a lejáratkor eleget tesz kötelezettségének és felperes az ítélet alapján mégis végrehajtást kér, az alperes a végrehajtás megszüntetése iránt keresetet indíthat. "Járadékok és viszontszolgáltatástól nem függő más idő-

szakos szolgáltatások iránt indított keresetekben a marasztalást az ítélet hozatala után lejárandó szolgáltatásokra is lehet kérni.

Ha valamely lakás, ingatlan vagy más helyiség visszabocsátásának naptárilag meghatározott napon kell történnie, a keresetet e határnap előtt is meg lehet indítani. /:Pp.131.§.:/

A 131.§.1.bekezdésében általában jövőben lejárandó időszakos szolgáltatásokról van szó. Időszakos szolgáltatások azok a szolgáltatások, amelyeket előre meghatározott és rendszerint változás alá nem eső visszatérő időszakokban /:minden év, hó, hét meghatározott ugyanazon napján:/ rendszerint változás alá nem eső egyenlő mennyiségben kell leróni, addig, amíg a szolgáltatás tartama tart, anélkül, hogy a kötelezett félnek időszakos viszontszolgáltatásra volna igénye. Az ítélet hozatala után lejárandó szolgáltatásokra nézve a teljesítés napját kell az ítéletben meghatározni. A szolgáltatás megállapított mennyiségének

vagy tartamának megváltoztatása iránt a Pp.413.§-ának fennforgása esetében új pert lehet indítani, azonban a korábbi ítéletet csak az új per megindításának időpontjával kezdődő hatállyal lehet megváltoztatni.

A második bekezdésben foglaltakra nézve csak azt kell megemlítenünk, hogy a kereset csak akkor indítható a határnap előtt, ha az ingatlan, vagy helyiség visszabocsátásának naptárilag meghatározott napon kell történnie. Naptárilag van a nap meghatározva akkor is, ha a kifejezésből a nap csak megállapítható is /:pl. szentmihálykor, szentgyörgykor, husvétkor, stb.:/, mely kitétel mellett vélelmezhető, hogy a kötelezett félnek az ünnep napját követő napon is lehet teljesíteni.

2. A megállapítási kereset.

Ezen keresetfajta valaminek megállapítására irányul, oly esetekben, midőn ezen megállapításra jog-

állapotának biztosítása céljából felperesnek szüksége van. A megállapítási keresetről a Pp. 130. §-a rendelkezik. E szerint: "A keresetet valamely jogviszony vagy jog fennállásának, vagy fenn nem állásának, ugyszintén annak birói megállapítása iránt is lehet indítani, hogy valamely okirat valódi vagy nem valódi, ha e megállapítás szükségesnek mutatkozik a felperes jogállapotának biztosítására alperessel szemben.

Számadási kötelezettség megállapítására.

a számadást követelő fél, valamely számadás helyességének megállapítására pedig mind a számadást követelő, mind a számadásra kötelezett fél indíthat keresetet. A számadási kötelezettség megállapítására indított keresetben a felperes egyuttal számadást is terjeszthet elő, melyet meg kíván állapítani arra az esetre, ha az alperes nem terjeszt elő számadást".

A megállapítási per nem irányul valaminek tevésében, tülésében, abbanhagyásában való marasztalásra és ebben különbözik a marasztalási keresettől. Viszont

nem célozza egy a peren kívül még nem létező jog létesítését sem és ebben különbözik a jogállapotváltoztatási keresettől.

A megállapítási kereset célja az, hogy vele jogunkat a jövőre nézve biztosítsuk. Gyakran jöhet elő olyan eset, hogy a jövőbeni biztosításra már most szükségünk lehet főleg jogutódaink érdekében. Jelenben ugyanis képesek lehetünk valamely jogunkat, vagy akaratunknak valódiságát bizonyítani, ami esetleg a jövőben nem volna lehetséges. Ha már most várható az a veszély, hogy ellenfelünk jogunkat, vagy okiratunk valódiságát a jövőben tagadni fogja, úgy szükséges azt a jövő számára megállapítási ítélettel biztosítani. Erre szolgál a megállapítási kereset. A nyerhető jogbiztosítás két irányu: támadási, vagy védekezési irányu.

A támadással azt akarjuk elérni, hogy a megállapítási perben kelt ítélet a jövőben az általunk indítandó marasztalási pernek az eredményét a megállapítási ítélettel már most biztosítsuk. De le-

het a megállapítási perben kelt ítéletet nemcsak támadni, hanem védekezési alapul is felhasználni. Lényegében tehát a megállapítási per egy később megindítható marasztalási per előkészítésére és sikerének biztosítására szolgál, mert a marasztalási perben azt a tényt, amelyet a megállapító ítélet megállapított, többé sikerrel megtámadni nem lehet. Ez az ítélet a megállapított tényre épen olyan ítélte dolgot szül, mint a marasztalási ítélet. Jellemző és a marasztalási keresettől elválasztó ismérve a megállapítási keresetnek is, illetve az annak folytán kelt ítéletnek az, hogy míg a marasztaló ítélet mindig végrehajtható, addig a megállapítási ítélet végre nem hajtható. Nem végrehajtható azért, mert a megállapítási keresetnek és pernek és az ebben hozott ítéletnek nincs olyan tartalma és tárgya, amelyre fizikai erőt, kényszert lehetne alkalmazni, lévén a megállapító ítélet pusztán kinyilvánító /:declarativ:/ és az ellenfelet semminemű tevésségre, türesemre és abbanhagyásra kötelező.

Kérdés, hogy mi lehet a tárgya a megállapítási pernek? Nemcsak jogviszony, hanem "jog"bírói megállapítása is. Ebből következik, hogy a per valamely abszolút jog megállapítására és perben nem álló harmadik személy jogának vagy kötelezettségének megállapítására is irányulhat. A jogviszony a személynek más személyhez, személyek összességéhez, vagyontömeghez, vagy valamely vagyon tárgyhoz való jogilag szabályozott viszonya. Mivel a 130. §. csak a polgári rendes bíróságok elé tartozó magánjogi jogvitákra vonatkozik, azért a rendes bíróságok előtt csakis oly természetű jogviszonyokra vonatkozó megállapítási keresetek indíthatók. Ennek figyelembevételével mellett mindennemű jogviszonyok, u. m. dologi, kötelmi, állapot /:status:/ családjogi jogviszonyok és u. n. immateriális abszolút jogok is tárgyai lehetnek ennek a keresetnek, ugyancsak tárgya lehet a birtok /:possessio:/ is, mint jogilag szabályozott tényleges viszony. Helye van a már megszünt jogviszony iránt is, amennyiben ebből még igények

érvényesíthetők. Még nem esedékes és feltételes követelések iránt is, de meg nem engedhető, ha a megállapítás tárgyául vett kötelezettség keletkezése a jelenben előre nem látható jövőbeli eseményektől függ.

Nehogy a megállapítási keresetet zaklatás céljaira lehessen felhasználni, meghatározza a Pp. a megállapítási kereset előfeltételét is és pedig akként, hogy a megállapítás szükségesnek mutatkozzék a felperes jogállapotának biztosítására, még pedig nem mással, hanem a perbe vont alperessel szemben. Egy olyan magánjogi jogosítvány az alperessel szemben, hogy a megvédendő magánjogi helyzetet ismerje el, vagy annak megfelelő magatartást tanúsítson, nem létezik. Csupán arról van tehát szó, hogy a megállapítás által adandó jogvédelem előfeltétele a felperesnek az iránt való szüksége. Ez képezi a megállapítási keresetnél a külön perbeli jogvédelmi előfeltételt. Az egész megállapítási per tehát azon fordul meg, hogy fennforog-e a megállapításnak ez a szükségessége /: a megállapítási

érdek:feststellungsinteresse://:Wenn der Kläger ein rechtliches Interesse daran hat,dass das Rechtsverhältniss durch richterliche Entscheidung alsbald festgestellt werde" német c.P.o.256.§.:/. E megállapítás felperes jogállapotának biztosítására akkor mutatkozik szükségesnek,ha a felperes az ellenfélnek a felperes jogállását veszélyeztető magatartása folytán vagy esetleg más okból jogerős ítéleti jogmegállapítás nélkül oly kárt vagy más jogi érdekü hátrányt szenvedhetne,amelyet a jogot megállapító jogerős ítélet képes elhárítani.Hogy az ellenfél magatartása veszélyezteti a felperes jogi helyzetét és hogy ennek biztosítására a megállapító kereset szükséges-e és alkalmas-e a bíróság belátása szerint itéli meg.A veszélyeztetésnek a felperes magánjogi jogállása ellen irányulónak kell lenni.A megállapítás szükségességének az ítélethozatal idején már,vagy még fenn kell forogni,különben nincsen célja az ítéleti megállapításnak.A biztosítást megokoltta tevő veszélyeztetett-

ség feltételezése mellett a biztosítás végetti megállapítás szükségessége helyén van, ha a felperes a teljesítés iránt nem perelhet, mert nincs igénye az ellenféllel szemben /:pl. dologi jogviszonyokban, ha az alperes a felperes jogát támadja, de még meg nem háborította kötelmi jogoknál, pl. a feltételtől függő jogoknál a feltétel beállta előtt, stb.:/ feltéve, hogy a jogmegállapítás elmaradása esetén a felperes jogállapotának biztosítása komoly veszélyben forogna.

A megállapítás szükségességét a felperes tartozik bizonyítani és a bíróság hivatalból tartozik vizsgálni, hogy a szükségesség mint különös perbeli előfeltétel fennforog-e? Ha azonban mélyrehatóan vizsgáljuk ezt a kérdést, úgy azt kell mondanunk, hogy a megállapítás szükségessége nem a keresetnek, nem a pernek előfeltétele, hanem annak az ítélethozatalkor kell fennforognia. Ennek megfelelően elegendő, ha a megállapítás szükségessége csak a keresetindítás után áll be. Még helyesebb tehát, ha a megállapítás szük-

ségét ítéletelőfeltételként fogjuk fel.

Meg kell emlékeznünk a megállapításra irányuló kérelem jogi természetéről is. Azt mondhatjuk, hogy jogi természetére nézve közjogi jogositvány, mint általában más kérelme a felperesnek/:hasonló nézetet vall Weissmann, és közjogi jogositványnak tekintti a német Pp.C.P.O.:/ indokolása is. Közjogi jogositványnak mondja Wach Adolf is. Szerinte a megállapításához való jog az állammal szemben fennálló jogositvány, mely a felet az állammal szemben megillető jogvédelmi jogositványnak csak egyik alfaját képezi, amelynek alapja a jogvédelmi szükséglet. Vagyis szükséges, hogy a védelemre a félnek szüksége legyen, neki az érdekében álljon. Ez a jogvédelmi szükséglet azonban a keresetindításhoz nem szükséges, hanem csak a kereset sikeréhez, mert a bíróság csak akkor fog megállapítani, ha a per folyamán kiderül, hogy a felperesnek erre valóban szüksége van.

Láttuk, hogy a megállapítási kereset vagy valamely jogviszony vagy jog fennállásának vagy fennem állásának megállapítása iránt indíttatik.

Ha a fenn nem állás megállapítására irányul a kérelem, negatív megállapítási keresetről van szó. E kereset tartalmát az teszi, hogy a felperes tagadja valamely, az alperes által állított jogviszony fennállását és kéri, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a jogviszony nem áll fenn. A kérelem arra is irányulhat, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a jogviszony tartalma kevesebb, mint az alperes állítja. Itt is feltétel a biztosítás végetti megállapítás szükségége az alperessel szemben. A negatív megállapítási keresettel szemben az alperesnek az általa állított jogviszonyt, vagy jogot meg kell okolni és alapul fekvő tényeket bizonyítani, ha ki akarja kerülni annak megállapítását, hogy a kérdéses jog vagy jogviszony nem áll fenn. A bizonyítás terhe az alperesre hárul a tekintetben, hogy a jogviszony fennáll, nem pedig felperesre a tekintetben, hogy a jogviszony nem áll fenn. De ha az alperes a jogviszonyt rendes körülmények között megállapító tényállást bizonyított

az ennek hatását kizáró ok fennforgását /:cselekvő-
képesség hiánya:/ már a felperesnek kell bizonyítani.

Megállapítási kereset valamely okirat
valódiságának vagy valótlanságának megállapítása iránt
is indítható. A valódiság /:veritas instrumenti:/ azt
jelenti, hogy az okirat attól a személytől származik,
aki abban kiállítóként van megnevezve. Tárgya lehet
köz- és magánokirat és minden irat, ami bizonyításra
alkalmas lehet, azonban legalább közvetve magánjogi
vonatkozásúnak kell lenni. Közömbös azonban, hogy a
törvényes szabályok milyen bizonyító erőt tulajdo-
nitnak neki. Jelen esetben nem valamely jog vagy jog-
viszony, hanem tényállás a megállapítás tárgya.

Itt is előfeltétel a megállapítás szüksé-
gességének fennforgása. Az okiratnak a fel- és az al-
peres magánjogi viszonya tekintetéből kell fontosság-
gal birni, habár nem is peres felek valamelyikétől
származnak is. A szükségesség fennforog, ha a kérdéses
okirat lényeges bizonyíték, mégis az ellenfél kétség-

be vonja és előreláthatólag később a valódiság megállapítása veszélynek van kitéve, teljesítésre pedig még nem lehet perelni. Ha a perelőfeltételek fennfognak, a felperes tartozik az okirat valódiságát bizonyítani, kivéve, ha mellette a valódiság vélelme harcol /:Pp.335.§.:/, mivel ebben az esetben a felperes tartozik bizonyítani a valódiság tekintetében.

Itt is lehet szó negatív megállapítási keresetről, amidőn valamely okirat valótlanságának megállapításáról van szó. Erre vonatkozólag a jogviszony fenn nem állásának megállapítására irányuló keresetnél elmondottak mutatis mutandis megfelelőleg alkalmazandók.

Megállapítási keresetnek nincs helye akkor, ha felperes a kérdéses jogviszony alapján már marasztalási keresetet indíthat teljesítés iránt, mert minden marasztalási kereset egyuttal megállapítási kereset is lévén, ebben az esetben a külön megállapítás a felperes jogviszonyának biztosítására rendszerint nem szükséges és így a megállapítási kereset

előfeltétele hiányzik. Ami a marasztalási és megállapítási kereset létét és egymáshoz való viszonyát illeti, mindkettő önálló, független. Mindegyik keresetnél egészen különálló érdek védelméről van szó és nem lehet azt mondani, hogy a megállapítás iránti kereset esete mint kiegészítő szerepelne a marasztalási kereset mellett oly esetekben, mikor még nem lehetne eredményesen marasztalási keresettel fellépni. Dacára annak, hogy a marasztalási kereset a megállapítási keresetet magában foglalja, a megállapítási kereset önálló léttel bír, mivel önállóan érvényesül olyan esetben, mikor marasztalásnak még nem volna helye, vagy azt a felperes egyelőre nem kéri.

Következik viszont abból a körülményből, hogy a marasztalási kereset felöleli a megállapítást is, hogy halmozottan marasztalás és megállapítás iránt ugyanarra a jogviszonyra nézve nem lehet kereseti kérelmeket összekapcsolni, mert az előbbi feleslegessé teszi az utóbbit, sőt még esetlegesen sem lehet

összekapcsolni akként, hogy felperes elsősorban marasztalást, esetlegesen pedig - amennyiben alperes elmarasztalását a bíróság nem mondaná ki - a megállapítást kérje.

A pozitív megállapítási keresettel szemben helye lehet negatív megállapítási viszontkeresetnek, mert ha a pozitív perben a felperest érdemi okokból el is utasítják keresetével, csak az alperes szempontjából történik a döntés oly joghatással, hogy amennyiben felperes utóbb az alperessel szemben a kérdéses jogviszonyból igényt akarna érvényesíteni, az alperes ítélt dolog kifogásával élhet a jogcímvett jogviszony ellen, de azért alperesre nézve még nincsen eldöntve az, amit alperes a viszontkeresettel eldönteni kíván, hogy t. i. a kérdéses jogviszony nem is áll fenn. A felperest elutasító ítélet csak azt jelenti, hogy a felperesnek pozitív megállapítás iránti kérelme nem teljesíthető.

Említettük már, hogy a megállapítás iránti

perben a megállapítás szükségessége, mint törvényes előfeltétel hiányának figyelembevétele hivatalból történik, bár ezt a törvény kifejezetten nem rendeli, de következik abból, hogy az előfeltétel felállítása a keresettel való visszaélés megakadályozása végett történt /:indoklás:/. Az ezt megállapító jogszabály alkalmazása nem függhet a felek tetszésétől és egyébként is, ha az alperes a felperes keresetének elutasítását más okból kéri, ebben a kérelemben az előfeltétel hiánya okából való elutasítási kérelem is bennfoglaltnak tekintendő. Mindazonáltal a szükségesség kimutására felhozott tények beismerése esetén ezeket nem kell bizonyítani. Az alperesnek meg nem jelenése esetében az előfeltételek fennforgását szintén hivatalból kell vizsgálni. A hivatalból való vizsgálat elve irányadó - de csak a felebbezés, illetve felülvizsgálati kérelem korlátain belül - a felebbezés és felülvizsgálati eljárásban is.

A megállapítási keresetek külön csoport-

ját képezik a számadás iránti perek,illetőleg a számadás helyességének megállapítása iránt.Azt,hogy kit terhel a számadás iránti kötelezettség,az anyagi jog szabályozza.E szerint számadásra van kötelezve mind az,aki akár mint megbizott,akár mint megbizás nélküli ügyvivő /: negotiorum gestor:/ idegen vagyont kezel,vagy idegen ügyletet lát el.Ezen számadás iránti perekről a Pp.130.§-ának 2.bekezdése rendelkezik.

A kereset tárgya tisztán csak a számadó kötelezettségének,illetve a számadás helyességének megállapítása.A számoltató fél mint felperes nem köteles számadást előterjeszteni,azonban arra jogosult;ha ellenben a számadó indítja a pert,ugy ő mint felperes köteles számadást előterjeszteni,mert hiszen épen ennek helyességének megállapítása a kereset célja.

Ezen kereseteket a többi megállapítási keresetektől elkülöníti az,,hogy ezen pereknél nincs előfeltételül felvéve a kötelezettség megállapítása

iránt való szükségesség fennforgása a felperes jog-
állapotának biztosítása végett."A számadó" előterjesz-
tésére kötelezés iránti kereset szükségességét nem
kell kimutatni." /:P .VI.6251/1922 Pdt.VIII.149.:/

V.A keresetlevél alakja és fel-
-----

szerelése.

A keresetlevél alakját a Pp.134.§-a
szabályozza és ennek megfelelően a keresetlevelet
magyar nyelven,írásban kell a per bíróságánál beadni.

"A keresetlevelet magyar nyelven írás-
ban kell benyújtani a per bíróságánál két példányban
és egy felzettel,ha pedig több alperes van,annyi to-
vábbi példányban,hogy mindegyik alperesnek egy-egy
példány jusson.Ha a felperes a keresetlevél kézbe-
sítését az alperes részére egyidejűleg több helyen
kivánja megkiséreltetni,saját költségén a kereset-

levélnek több példányát is benyújthatja.

A keresetlevélhez csatolni kell továbbá az idéző végzésnek a 142.§-ban meghatározott szöveggel kiállított annyi példányát, ahány példány kézbesítendő.

Ha több érdekeltnek közös képviselője van, vagy ha valamely érdekeltnek több képviselője közül egynek kezéhez is érvényesen történhetik a kézbesítés, a keresetlevelet részükre csak egy példányban kell benyújtani.

Ha a felperest ügyvéd képviseli, a keresetlevél minden egyes példánya az ügyvéd ellenjegyzésével ellátandó. Ügyvédi képviselet hiányában a félnek vagy meghatalmazottjának a 100.§.második bekezdése szerint kell a keresetlevelet kiállítani.

Ha a fél a szükséges kereseti példányt, felzetet, vagy mellékletet be nem nyújtja a bírósági iroda az iratról a fél költségére hivatalból másolatot készít és azt hitelesíti. Ha a fél az idéző végzés példányait nem csatolja, azokat hivatalból kell

elkészíteni." /:Pp.134.§.:/

A per bírósága az a bíróság, amelynél a felperes a fennálló hatásköri és illetékességi szabályok szerint a keresetet beadni jogosult. Ha felperes keresetét nem itt adja be, minthogy ez a hiány nem pótolható, a bíróság hivatalból idézés kibocsátása nélkül visszautasítja a keresetlevelet.

A keresetlevélnek, de minden más beadványnak is magyar nyelvűnek kell lennie, különben eme nem pótolható hiány okából idézés kibocsátása és kijavító eljárás mellőzésével hivatalból visszautasítás a következmény. A többi melléklet más nyelvű is lehet, azonban a nem magyar nyelvű ügyvédi meghatalmazás hiteles vagy egyszerű magyar fordítását is be kell mutatni. Ahol a magyar nyelv kötelező, ott az irásnak is magyar betűkkel kell történnie. Az iráshoz használt anyag minősége általában nincs meghatározva. Azonban a bíróság tekintélye megkívánja a komoly, ünnepélyes formát, ezért nincs helye ceruzával való

írásnak, vagy kis papírdarabokra való írásnak. Bár ezek közömbösek és különösen a papiros nagysága és minősége miatt visszautasításnak nincs helye.

A keresetlevélhez szabályszerűen kiállított idézővégzést is kell csatolni, ennek hiánya azonban különös törvényes következménnyel nem jár, mert ebben az esetben annak hiányzó példányait a bírósági iroda költségmegtérítés nélkül hivatalból pótolja.

Ha a felet ügyvéd képviseli, a keresetlevél minden példányát tartozik az ügyvéd ellenjegyzésével ellátni, ami mellett a félnek a szöveget sem ismerni, sem aláírni nem kell: az ellenjegyzés hiánya esetében a 140.§-ban meghatározott kijavító eljárásnak van helye. Ha pedig a felet ügyvéd nem képviseli, akkor a keresetet a második bekezdésben előírt alakban kell kiállítani, vagyis a kiállítónak két előttemező tanu jelenlétében alá kell írnia, vagy előttük az aláírást sajátkezü aláírásnak elismernie, ha pedig írni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében, akiknek egyike a ki-

állító nevét is aláírja, kézjeggyel kell ellátnia, ahol kiállító alatt sohasem a meghatalmazottakat, hanem mindig a felet, illetve törvényes képviselőjét kell érteni.

A kereset írásbeli formája azonban nem kizárólagos, mivel járásbirósági eljárásban szóbeli is lehet a keresetlevél, miután azt jegyzőkönyvbe is mondható.

„A kereset szóbeli előadása esetében a bíróság a felet a szükséges utbaigazítással ellátni s az előadás hiányaira figyelmeztetni köteles. A jegyzőkönyvbevételt azonban, ha ezt a fél a figyelmeztetés után is kívánja, meg nem tagadhatja. A jegyzőkönyvnek a kézbesítéshez szükséges másolatait és az ezekhez szükséges mellékleteket a bírósági iroda hivatalból készíti el és hitelsíti" /:Pp.135.§.:/.

A felek a keresetlevelet a perbíróságnál mondhatják jegyzőkönyvbe. A jegyzőkönyvbe való mondás eseteiben a Pp.135.§-a értelmében kitanitási

kötelesség is terheli a bírót, hogy a jogban járatlan fél a nyilván alaptalan vagy szabálytalan perindítással magának kárt ne okozzon és a bíróságot haszontalan munkával ne terhelje. A kitanitási kötelességnek azonban nem szabad addig menni, hogy a bíró a félnek segédévé váljék. Másrésztől meggátolja a Pp. azt is, hogy a bíró egyéni felfogása, esetleg tehát önkénye, a jogkérdés útját elzárhassa, kimondván, hogy a bíró a szóval előadott keresetnek jegyzőkönyvbevételét meg nem tagadhatja, ha a fél ahhoz a figyelmeztetés után is ragaszkodik. A helyt nem fogható panaszt, illetve keresetlevelet a bíróság a Pp. 141. §-a alapján végzéssel nyomban visszautasítja.

A keresetlevél előkészítő jellegéből következik, hogy tartalmaznia kell mindazt, amiből az alperes a kereseti követelés tekintetében felvilágosítást merithet, hogy ilyenképen előkészülve jelenhessen meg a tárgyaláson és halasztásra lehetőleg ne legyen szükség. Ez okból a keresetlevél felszere-

lése tekintetében a következő intézkedésekről rendelkezik a Pp.133.§-a.

"A keresetlevélben idézett és a fél birtokában lévő okiratokat a keresetlevél első példányához eredetiben, vagy egyszerű, illetőleg - ahol a törvény rendeli - hitelsített másolatban, a keresetlevél többi példányához pedig egyszerű másolatban kell csatolni. A bírósági iroda a félnek kívánatára az eredetiben csatolt okiratról elismervényt köteles adni.

Ha az okiratnak csak egyes részei bírnak jelentőséggel, elég az olyan kivonat csatolása, amely az okirat bevezetését, a jelentős részt, az okirat végzavait, keltét és az aláírásokat tartalmazza.

Ha az okiratok az ellenfélnek is birtokában vannak, vagy ha nagyon terjedelmesek, vagy igen számosak, elegendő azokat tözetesen megjelölni s megtekintésre felajánlani. Ez a szabály a 129.§. utolsó előtti bekezdése szerint csatolandó okiratokra nem alkalmazható. Az idézett okiratok eredetijét a perfelvételi határnapon az ellenfél kívánatára fel kell

mutatni, kivéve, ha az eredetiek a keresetlevél első példányához vannak csatolva, vagy a perfelvételi határnapot megelőzőleg a 201.§. szerint le vannak téve."

A jelen § rendelkezése értelmében a keresetlevélhez csatolandó iratok általában a per előkészítését célozzák és épen ezért a csatolás elmulasztása anyagi joghátránnyal nem jár, hanem ha emiatt a kitűzött szóbeli tárgyalás elmulasztása válik szükségessé, a mulasztó felet pernyertessége esetén is el kell marasztalni az okozott költségben.

VI. A keresetlevél elintézése.

Hogy a bíróság a maga peralapító cselekményével az idézéssel a peralapításhoz hozzájáruljon, annak előfeltétele a felperes peralapító cselekvényének, a keresetlevélnek elintézése. Meg kell vizsgálni a bíróságnak, hogy a keresetlevél az előírt kellékeknek megfelel-e, tehát az a peralapításra alkalmas-e

és általában nem forognak-e fenn olyan akadályok, amelyek a per létrejöttét megakadályozzák. Ezért, mint a Pp. javaslatának indoklása mondja, már az idézés kibocsátásakor meg kell vizsgálni - amennyire a felek közreműködése nélkül lehetséges -, hogy nem forog-e fenn olyan akadály, amely a per létrejöttét meggátolná. Ha ilyen akadály fennforgása iránt kétely merül fel, azt el kell oszlatni, ha pedig annak fennforgása nyilvánvaló, a per létrejöttét meg kell akadályozni. Az előbbi célra a keresetnek kijavítás végett való visszaadása, az utóbbira annak visszautasítása szolgál. Megkiméli ez a bíróságot és a feleket sok felesleges munkától és költségtől és elejét veszi különösen annak, hogy a tárgyalás megtartásával a felet indokolatlan költségek terheljék.

A keresetlevél elintézésére vonatkozó szabályokat a Pp. 140. és 141. §-a tartalmazzák. Nézzük ezeknek rendelkezéseit külön-külön részletesen. A 140. §. a keresetlevél visszaadásáról rendelkezik. "Ha a felpe-

res a keresetlevélben nem terjesztette elő azokat az adatokat és okiratokat, amelyek a bíróság hatáskörének és illetékességének, valamint a hivatalból figyelembe veendő egyéb körülményeknek a megállapítására szükségesek, vagy ha a keresetlevél egyéb pótolható hiányok miatt, különösen a felek vagy az ügy hiányos megjelölése, a meghatalmazásnak, az ügyvédi ellenjegyzésnek, vagy az aláírásnak hiánya miatt az idézés kibocsátására nem alkalmas, az elnök a keresetlevelet rövid határidő kitűzése mellett kijavítás végett visszaadja. A járásbírói eljárásban a bíróság a helyben lakó felet a keresetlevél kijavítása végett maga elé idézteti. A kijavítást elrendelő végzés ellen felfolyamodásnak nincs helye. A kitűzött időben kijavított ügy tekintetik, mintha eredetileg helyesen lett volna beadva." /:Pp.140. §.:/

Kijavítás végett való visszaadásnak akkor van helye, ha a keresetlevél nem szabályszerű ugyan, de csak olyan hiányokban szenved, amelyek pótol-

hatók. A pótlás alá eső hiányokat a 140.§. felsorolja ugyan, azonban ezen felsorolás csupán csak exemplificativ.

A pótlásra való felhívás rövid uton történik, a kitűzött határidő nem záros és így elmulasztása miatt igazolásnak nincsen helye.

A kijavítás céljából való megidézésnek csak a járásbiróság előtti eljárásban van helye, törvényszék előtt nem. Azonban a járásbiróság előtti eljárásban sem kötelező, a járásbíró is csak idézheti a felet, tehát a célszerűséghez mérten belátása szerint jár el.

Ha a keresetlevél kellő időben kijavítottatik, azt úgy kell tekinteni, mintha már eredetileg helyesen lett volna beadva. Ez azt jelenti, hogy azok a magánjogi hatályok, amelyek a kereset beadásához fűződnek, már a hiányos keresetlevél beadásának időpontjától kezdődőleg - ex tunc - érvényesülnek, ha a keresetlevél a hiányok kijavításával kellő időben érkezik vissza; ha pedig kijavítva e határidő eltelte

után, de még a visszautasító határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 nap alatt érkezik vissza, akkor a kereset beadásához és a perindításhoz fűződő magánjogi hatások fennmaradnak.

A visszautasításról rendelkezik a Pp. 141.§-a, miszerint a keresetlevelet a tanács, ha az a Pp.141.§-ában meghatározott okból az eljárás megindítására nem alkalmas, hivatalból visszautasítja.

"Ha már a keresetlevél elutasítása alkalomával nyilvánvaló, hogy a 180.§.1.,2.,3.,5.,6. pontjában meghatározott valamely pergátló körülmény, az ügyvédi képviselő hiánya, vagy valamely hivatalból figyelembe veendő s nem pótolható más hiány forog fenn, ugyszintén ha a felperes a kijavítás végett visszadott keresetlevelet újból hiányosan adja be, a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül hivatalból visszautasítja.

Ha az elnök a törvényszéki eljárásban a keresetlevelet visszautasítandónak találja, azt a

tanács elé terjeszti, amely a visszautasítás kérdésében a felek meghallgatása nélkül határoz. Ha a tanács a keresetlevelet nem utasítja vissza, az elnök az idéző végzést a tanács határozatának közlése nélkül bocsátja ki.

A járásbirósági eljárásban a keresetlevél szóbeli előadása esetében a visszautasító végzést, ha nyomban meghozatik, a felperesnek szóval kell kihirdetni s írásban csak kívánatra kell kézbesíteni.

Ha valamely bíróság a keresetlevelet az első bekezdés alapján hatáskörének hiánya miatt hivatalból visszautasította, az utóbb eljáró bíróság oly ok miatt, amely a korábbi határozat alapjával ellenkezik, az idézés kibocsátását meg nem tagadhatja.

A 184. §. rendelkezése a keresetlevélnek az első bekezdés alapján való visszautasítása esetében is alkalmazandó. /:Pp.141. §.:/

A jelen §-ban említett pergátló kifogások a következők: 180. §. 1./ pont. A kereset nem

tartozik polgári peruttra, vagy külön eljárásnak van fenntartva. 2./pont. A polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőzni. 3./pont. A per nem tartozik a bíróság hatáskörébe, vagy nem illetékes. 5./pont A felek valamelyikének nincs perképesége és törvényes képviselője mellőzve van, vagy nincsen igazolva. 6./pont. A perfüggőség kifogása /:exceptio litis pendentis:/.

Ezek és a 141.§-ban megjelölt egyéb hivatalból figyelembe veendő okok esetén a visszautasítást az elnök előterjesztésére a tanács mondja ki és határozatát a felperesnek a keresetlevél visszaadásával kézbesítetteti. Ha a tanács a keresetlevelet nem tartja visszautasítandónak, az elnök az idéző végzést kibocsátja. Természetesen ez csak a törvényszéki eljárásban van így. Járásbíróságnál a visszautasítást is az eljárási bíró határozza el.

A negyedik bekezdés rendelkezése értelmében utóbb eljáró bíróság a hatáskör hiánya miatt

már visszautasított keresetlevél ügyében az eljárást nem tagadhatja meg oly ok miatt, mely a korábbi határozat alapjával ellenkezik, de olyan ok miatt, mely a korábbi határozat alapjával nem ellenkezik, megtagadhatja, sőt megtagadni köteles. /:pl. ha a járásbiróság hatásköréből azért utasította vissza a pert, mert a pertárgy értékre való tekintettel a törvényszék hatáskörébe tartozik, a törvényszék visszautasíthatja abból az okból, hogy a kérdéses ügy értékre való tekintet nélkül a járásbiróság hatáskörébe tartozik. :/

A Pp. hivatkozott 184. §-a azt a rendelkezést tartalmazza, miszerint visszautasítás esetében a keresetlevél beadásának magánjogi hatályai fennmaradnak, ha felperes a visszautasítás után 30 nap alatt szabályszerűen benyújtja, vagy követelését egyébként szabályszerűen érvényesíti. Ezen esetben tehát a perindítás magánjogi hatályai érintetlenek maradnak.

A járásbirósági eljárásban a szóval

előadott kereset visszautasítása élőszóval nyomban megtörténik, ha ennek oka fennforog. Ennek az eljárás gyorsítása az indoka és ezért csak kérelemre kézbesítették ki írásban a visszautasítás.

-----0-----

VII. Forrásművek.

Magyari Géza: A magyar polgári peres eljárás
alaptanai. Budapest, 1898.

Magyari Géza: A magyar polgári perjog. 1910.

Bacsó Jenő: A jogvédelem előfeltételei a pol-
gári perben. Máramarossziget, 1910.

Bacsó Jenő: A polgári perrendtartás tankönyve.
Budapest, 1907.

Gaár Vilmos: A magyar polgári perrendtartás magyará-
zata. 1911.

Jancsó-Meszlényi: A magyar polgári perrendtartás
rendszeres kézikönyve. Budapest, 1912-15.

Kovács Marcell: A polgári perrendtartás magyarázata.

Budapest, 1911.

Fabinyi Tihamér: A polgári perrendtartás törvénye és
gyakorlata. Budapest, 1931.

-----0-----

Tartalomjegyzék.

I. Bevezetés	3.	oldal.
II. A kereset fogalma	6.	"
III. A kereset /:keresetlevél tartalma: /	11.	"
IV. A kereset fajtái	26.	"
1. Marasztalási kereset	29.	"
2. Megállapítási kereset	33.	"
V. A keresetlevél alakja és felszerelése	49.	"
VI. A keresetlevél elintézése	56.	"
VII. Forrásművek	65.	"

1812 1913